

Národní rada osob
se zdravotním postižením ČR

Národní rada osob se zdravotním postižením ČR je organizací s celostátní působností. Základním cílem její činnosti je obhajoba, prosazování a naplňování práv, zájmů a potřeb osob se zdravotním postižením, a to bez ohledu na druh, věk a rozsah zdravotního postižení.

Kontakty:

NRZP ČR
Partyzánská 7, 170 00 Praha 7
www.nrzp.cz
e-mail: nrzp@nrzp.cz
tel: 266 753 421

Poradna pro osoby se zdravotním postižením a seniory (bezplatná poradna)
Partyzánská 7, 170 00 Praha 7
tel.: 266 753 427
fax: 266 753 431
e-mail: poradna@nrzp.cz
SMS linka pro neslyšící: 736 105 585

Konzultační hodiny:

Pondělí	9.00 – 12.00	13.00 – 16.30
Úterý	9.00 – 12.00	13.00 – 16.00
Středa	9.00 – 12.00	13.00 – 17.00
Čtvrtek	9.00 – 12.00	13.00 – 16.00
Pátek	9.00 – 11.00	

Poradny pro OZP v regionech

Prostřednictvím sítě poraden pro uživatele sociálních služeb.
Více na www.poradnaprouzivatele.cz
E-mail: poradna@poradnaprouzivatele.cz

Podpora zaměstnávání OZP

Prostřednictvím specializovaného webu
www.praceprozp.cz.

Sbirkový účet NRZP ČR

Schváleno MHMP č. MHMP/797060/2008 jako veřejná sbírka na podporu:

- distribuce EUROKLÍČŮ osobám se sníženou schopností pohybu,
- informační kampaně k rozšiřování EUROKLÍČŮ v rámci ČR.

Sbirkový účet číslo: 225674911/0300

Všem dárcům předem děkujeme.

Spory kolem snížení příspěvku na provoz motorového vozidla

V současné době, kdy si tisíce lidí podávají žádost o příspěvek na provoz motorového vozidla, je vedení NRZP ČR vyčítáno, že neučinilo vše proti snížení tohoto příspěvku. Pokusím se popsat celou záležitost.

V rámci úsporného balíčku ministra Eduarda Janoty se vláda usnesla, že ministr práce a sociálních věcí Petr Šimerka musí upravit vyhlášku č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, aby bylo dosaženo úspory přibližně 700 milionů korun. Na základě tohoto usnesení připravilo MPSV ČR návrh novely zmíněné vyhlášky. V návrhu byla řada změn, které měly dopad na osoby se zdravotním postižením. Především se navrhovalo snížení příspěvku na provoz motorového vozidla, a to u držitelů průkazu ZTP o 50 % a u držitelů průkazu ZTP/P o 20 %.

Dále se v novele vyhlášky navrhovalo zrušit slevy ve veřejné hromadné dopravě osobám se zdravotním postižením a jejich průvodcům. Ve zdůvodnění tohoto opatření bylo uvedeno, že tyto slevy na jízdném budou změněny na cenový výměr, který provádí ministerstvo financí. Třetí zásadní změnou bylo vypuštění některých položek ze seznamu kompenzačních pomůcek, na které je možné požádat o dávku na sociálních odborech obcí s rozšířenou působností. Současně se navrhovalo vypustit některé kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením, které je možné hradit přiznáním sociální dávky.

Tuto vyhlášku jsme připomínkovali a odmítli jsme všechny navržené změny. Jednali jsme opakovaně jak s pracovníky MPSV ČR, tak i s ministrem Šimerkou. Argumentovali jsme, že příspěvek na provoz motorového vozidla pomáhá vyrovnávat podmínky u osob se zdravotním postižením, které nemohou využívat veřejnou hromadnou dopravu a bez svého automobilu se nedostanou do zaměstnání, do školy, za lékařem, na nákupy a podobně. Ministerstvo především argumentovalo tím, že je vázáno usnesením vlády, aby uspořilo prostředky v dávkových systémech. Další argumentace ze strany ministerstva směřovala k tomu, že tento příspěvek je někdy zneužíván, protože některé příspěvky jsou vypláceny lidem, kteří často nevychází z domu a nikam nejedí a vozidlo použijí pouze dvakrát či třikrát do měsíce. **NRZP ČR upozornila na skutečnost, že dávka nebyla mnoho let valorizována a že v době poklesu příjmu je velmi nešťastné zhoršovat sociální situaci lidí se zdravotním postižením.**

U návrhu na zrušení slev ve veřejné hromadné dopravě pro osoby se zdravotním postižením jsme argumentovali tím, že nelze ponechat tyto slevy jen na cenovém výměru MF ČR. Dopravci jsou povinni se řídit pouze zákonnými ustanoveními. Cenový výměr však nemá charakter zákona. To by znamenalo, že dopravci by na příště nemuseli dávat slevy na jízdném pro osoby se zdravotním postižením. Uvedený návrh se vůbec netýkal veřejných rozpočtů a neměl vliv na deficit státního rozpočtu. Proto jsme vůbec nechápali, proč ministerstvo tuto změnu do návrhu novely vyhlášky č. 182/1991 Sb. zapracovalo.

V oblasti kompenzačních pomůcek se změny vyhlášky týkaly například polohovacích zařízení, obracích postelí, přenosných WC a podobně. MPSV ČR argumentovalo tím, že tyto pomůcky jsou běžně hrazeny z veřejného zdravotního pojištění, a tudíž je nadbytečné, aby byly hrazeny z rozpočtu MPSV ČR. Upozornili jsme ministerstvo, že v této věci nemá pravdu, že část kompenzačních prostředků je hrazena prostřednictvím sociální dávky, kterou poskytují jednotlivé obce s rozšířenou působností. Obdobná byla naše argumentace u návrhu na vypuštění některých kompenzačních pomůcek pro osoby neslyšící. **MPSV ČR při závěrečném vypořádání připomínek ustoupilo od všech navrhovaných změn, pouze trvalo na snížení příspěvku na provoz motorového vozidla.**

Proto jsem se 26. listopadu 2009 obrátil na všechny členské organizace, aby vytvořily tlak na MPSV ČR a na pana ministra Šimerku a pomohly nám dále vyjednávat o zrušení návrhu na snížení příspěvku na provoz motorového vozidla. Bohužel musím konstatovat, že **reakce organizací i jednotlivců na naši výzvu byla minimální** a ministerstvo nebylo zasypáno žádostmi o zrušení tohoto návrhu. Naše vyjednávací pozice tak byla velmi obtížná. Nakonec jsme vyjednali s ministerstvem kompromis v otázce příspěvku na provoz motorového vozidla. **Byla snížena hranice počtu kilometrů, kdy je možno požádat o zvýšení příspěvku na provoz motorového vozidla, z 9000 na 7000 ročně.** Podle odst. 5 písmene b) § 36 vyhlášky č. 182/1991 Sb. je možné držitelé výhod II. stupně – průkazka ZTP, který ze závažných důvodů ujede více než 7000 km za kalendářní rok, zvýšit příspěvek o 200 korun za každých dalších započatých 500 km. Za závažné důvody se považuje zejména doprava

do zaměstnání, do školy nebo zdravotnického zařízení. U držitelů výhod III. stupně – průkazka ZTP/P, lze zvýšit příspěvek o 400 Kč za každých dalších započatých 500 km. I z výše uvedeného

je zřejmé, že jsme zabránili mnohem větším škodám a nepříjemnostem, které by se dotkly osob se zdravotním postižením. Jen si dovoluji ještě připomenout, že snížení příspěvku na provoz motorového

vozidla se týká pouze roku 2010. V roce 2011 již bude příspěvek vyplácen opět v plné výši.

Václav Krása
předseda NRZP ČR

Co a jak bude se schopností vykonávat výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek v nové koncepci invalidity

Koncem loňského roku a někdy možná ještě počátkem letošního rozesílala Česká správa sociálního zabezpečení oznámení o změně dosavadního plného invalidního důchodu na invalidní důchod třetího stupně. Z dotazů vyplývá, že panují nejasnosti ohledně toho, zda i v nové koncepci invalidity zůstává osobám uznaným plně invalidními podle ustanovení § 39 odst. 1 písmeno b) zákona č. 155/1995 Sb. tento status zachován, když vyhláška č. 284/1995 Sb. včetně přílohy č. 3 byla zrušena. Na skutečnost, že v oznámení není uvedeno, zda i v novém systému je těmto osobám zachována schopnost výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek, upozornila Národní rada osob se zdravotním postižením. ČSSZ v odpovědi uvedla, že obsah oznámení plně odpovídá požadavkům zákona a že přechod je řešen v ustanovení čl. XXVII bod 2 zákona č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění a některé další zákony. Jeho znění je následující:

„2. Za fyzickou osobu, která je invalidní ve třetím stupni a je schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek, se považuje od 1. ledna 2010 též fyzická osoba, která byla ke dni 31. prosince 2009 plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.“

Česká správa sociálního zabezpečení dále uvedla, že v případě, kdy člověk nebude mít k dispozici rozhodnutí o přiznání invalidity s uvedením příslušného ustanovení, má se obrátit na příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení, která právní důvod přiznání důchodu potvrdí. Mohlo by se tedy zdát, že je vše v naprostém pořádku. Jenže shodou okolností potřeboval toto potvrzení jeden z pracovníků NRZP ČR – a ouha! Okresní správa neměla podklady. Šlo sice o invaliditu z doby ještě před platností zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, nicméně lidí, kteří mají přiznanou invaliditu se schopností práce za zcela mimořádných podmínek podle dřívějších předpisů je stále ještě dost. Vzhledem k tomu, že schopnost práce za zcela mimořádných podmínek je podmínkou pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání a pro pobírání podpory v nezaměstnanosti, bylo by asi velmi užitečné se prohrabat v papírech a rozhodnutí o přiznání invalidity najít. Ani to však leckdy nepomůže. Za dobu svého působení jsem dost často klel nad rozhodnutími, kde byl uveden jen paragraf, nikoliv již tolik potřebné písmeno. Vývoj nezaměstnanosti lidí se zdravotním postižením je nepříznivý, a tak doporučuji obstarat si potvrzení OSSZ raději předem. Můžeme se tak vyvarovat malérů dvojího druhu. Jednak toho, že náš úřad práce odmítne vzít do evidence uchazečů o zaměstnání, nebo že nás sice do evidence zařadí, bude vyplácet podporu v nezaměstnanosti, ale pokud se ukáže, že invalidita není přiznána pro schopnost práce jen za zcela mimořádných podmínek, bude po nás vyžadovat vrácení vyplacených částek.

V souvislosti se zrušením vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, a jejím nahrazením vyhláškou č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity), oprávněně vyvstávala otázka, jak budou nově posuzováni lidé mající stejná postižení jako ti, kteří byli schopni výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek. Zatímco dříve bylo vymezení zcela jednoznačně dáno přílohou č. 3 vyhlášky č. 284/1995 Sb., nová úprava takovouto jednoznačnost postrádá. O možných problémech a jejich optimálním řešení jsem psal ve Skoku č. 4/2009 v článku „Posuzování stupně invalidity“. Nakonec přijaté řešení, na němž se významným způsobem NRZP ČR podílela, spočívá v metodickém pokynu vrchní ředitelky úseku lékařské posudkové služby č. 17/2009 s názvem:

„Posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti pro účely zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů, od 1. 1. 2010“.

Problematice mimořádných podmínek je věnován článek 9, který uvádí.

Čl. 9

Zcela mimořádné podmínky

1) Při uznání invalidity třetího stupně, tzn. v případě poklesu pracovní schopnosti nejméně o 70 %, je povinen lékař referátu LPS stanovit, zda je pojištěnec schopen výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek.

2) Zcela mimořádnými podmínkami, za nichž je pojištěnec schopen výdělečné činnosti v případě poklesu pracovní schopnosti nejméně o 70 %, se rozumí zásadní úprava pracovních podmínek, pořízení a využívání zvláštního vybavení pracoviště, zvláštní úpravy stávajících strojů, nástrojů, používání zvláštních pracovních pomůcek nebo každodenní podpora nebo pomoc na pracovišti formou předčitatelských služeb, tlumočnických služeb nebo pracovní asistence. V posudkové praxi to znamená zvážít, zda za takovýchto mimořádných podmínek je schopen pojištěnec, invalidní ve třetím stupni, pracovat.

3) V právní úpravě ZDP od 1.1.2010 není taxativně vymezen okruh zdravotních postižení umožňujících výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek (neexistuje obdoba přílohy č. 3). Způsob hodnocení schopnosti výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek se však oproti předchozí právní úpravě v podstatě nezměnil. V praxi se bude nadále jednat zejména o těžká zdravotní postižení tělesná, smyslová, mentální a dále zdravotní postižení způsobující imobilitu, pro kterou je osoba trvale

odkázána na invalidní vozík. Jedná se zejména o následující zdravotní postižení:

a) smyslová postižení: praktická a úplná nevidomost obou očí (kategorie 4 a 5 dle klasifikace SZO); kombinace těžce slabého zraku spolu s těžkou nedoslýchavostí či hluchotou;

b) duševní poruchy: střední mentální retardace bez poruch osobnosti a chování se zachovalými sociálními návyky s předpokladem získání či udržení pracovních návyků, byť pod dozorem (chráněná pracoviště); některé formy těžkých duševních onemocnění, např. schizofrenního okruhu po opakovaných hospitalizacích se zachovalými sociálními návyky a s předpokladem zachovalých pracovních návyků, byť pod dozorem (chráněná pracoviště);

c) nervová onemocnění: ochrnutí dvou končetin (hemiplegie či paraplegie, těžká hemiparéza či paraparéza);

d) ortopedická postižení: amputační ztráta obou dolních končetin v bérce a výše, amputační ztráta obou horních končetin v zápěstí a výše, amputační ztráta jedné horní a jedné dolní končetiny;

e) zdravotní postižení způsobující imobilitu, pro kterou je osoba trvale odkázána na vozík pro invalidy, s předpokladem zachovalých pracovních návyků či s předpokladem jejich rozvinutí, např. formou nabytí kvalifikace či rekvalifikace (bez závažného mentálního postižení).

4) Mezi schopností vykonávat výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek a invaliditou třetího stupně existuje vzájemná souvztažnost. Pokud je pojištěnec schopen výdělečné činnosti pouze za zcela mimořádných podmínek, pak tato skutečnost automaticky podmiňuje invaliditu třetího stupně. Případná stabilizace zdravotního stavu či adaptace na zdravotní postižení v těchto případech nemá vliv na invaliditu třetího stupně z hlediska jejího posouzení.

5) Primární je v těchto případech přizpůsobení podmínek pro výkon výdělečné činnosti, v závislosti na typu a rozsahu postižení, nikoliv přizpůsobení pojištěnce na podmínky, za nichž je daná výdělečná činnost obvykle vykonávána. Bez zajištění mimořádných podmínek, spočívající v úpravách pracovních podmínek uvedených v odst. 2 tohoto článku, by pojištěnec zpravidla nebyl schopen výdělečnou činnost vykonávat vůbec nebo jen ve velmi omezeném rozsahu.

6) *Nová právní úprava neznamená, že invalidní důchody těch pojištěnců, kteří byli invalidní pro zdravotní postižení, umožňující soustavnou výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek podle právní úpravy do 31.12.2009, by se měly přezkoumávat. Nová právní úprava jim má naopak zabezpečit větší právní jistotu pro zajištění podmínek pro pracovní začleňování při jejich zdravotním postižení.*

Tolik tedy znění metodického pokynu. Jsem toho názoru, že jeho znění dává jistou záruku jak osobám uznaným plně invalidními podle § 39 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, případně obdobných ustanovení předpisů dřívějších, tak i těm, kteří mají stejné nebo obdobné postižení se stejnými nebo obdobnými nároky na úpravu pracoviště, pracovního prostředí nebo služby.

Jan Hutař

V Plzni se předávaly ceny MOSTY 2009

V Plzni se letos 10. února konal v pořadí již sedmý ročník udílení cen **MOSTY 2009**. Celkem bylo letos nominováno 91 projektů a osobností. Vítězové jednotlivých kategorií opět získali ocenění, které ztvárnila akademická sochařka **Jitka Wernerová**. Ostatní nominovaní obdrželi pamětní diplomy od akademického malíře **Otakara Trojana**. Letošní předávání cen se konalo již počtvrté pod záštitou **Livie Klausové**.

Posuzování návrhů probíhalo ve dvou kolech. V 1. kole vybrala v prosinci 2009 nominační komise, složená z členů předsednictva NRZP ČR, pět nejlepších návrhů v každé kategorii. Hodnotící výbor, který tvořili zástupci Vládního výboru pro zdravotně postižené občany, Svazu měst a obcí, krajů a NRZP ČR, pak ve 2. kole 20. ledna 2010 rozhodl o vítězech jednotlivých kategorií.

Hlavními partnery předávání cen byly **Pižeňský kraj, statutární město Plzeň, Kofola, a.s., Úřad vlády ČR a Apex on-line, a.s.** Dalšími partnery pak **UMÚN, Ateliér SOUKUP, s.r.o., Střední zdravotnická a vyšší odborná škola zdravotnická v Plzni a společnost MEDICCO, s.r.o., Metropolitní univerzita Praha.**

Počet nominací v jednotlivých kategoriích:

I. kategorie	Cena pro instituci veřejné správy – 24 návrhů
II. kategorie	Cena pro nestátní subjekt – 35 návrhů
III. kategorie	Osobnost hnutí osob se zdravotním postižením – 18 návrhů
IV. kategorie	Zvláštní cena – 14 návrhů

I. kategorie – vítěz:

Město Český Krumlov – Zavedení eurozámků a euroklíčů do praxe.

Další nominovaní:

Městská policie Most – Preventivní aktivity pro handicapované a možnost komunikace s dis-

pečinkem MP pomocí SMS.

Krajský úřad Pardubického kraje – Podpora spolkové a vzdělávací činnosti organizací osob se zdravotním postižením.

Česká televize – Pozitivní a objektivní medializace specifických podmínek života osob se zdravotním postižením a propagace pozitivních forem sociální integrace celé této sociální skupiny.

Město Strakonice – Bezpečné a bezbariérové Strakonice – komplexní zajištění bezbariérovosti a bezpečnosti přechodů a tras ve Strakonících v letech 2006–2009.

II. kategorie – vítěz:

Československá obchodní banka, a.s., Poštovní spořitelna – Vytvoření pracovních míst v Centru administrativních služeb družstva invalidů ER-GOTEP Proseč a následná spolupráce, cílená k integraci zdravotně postižených spoluobčanů do společnosti – především formou pracovní rehabilitace a vytvářením specifických pracovních podmínek pro zdravotně postižené pracovníky.

Další nominovaní:

AB plus, s.r.o. – Zaměstnávání osob se zdravotním postižením a vytvořením podmínek pro zaměstnání nevidomého vozičkáře, dlouhodobá osvěta v oblasti zaměstnávání osob se ZP.

CAR CLUB, s.r.o. – Projekt HANDY CARD, informační a slevový portál pro osoby se zdravotním postižením.

Občanské sdružení S(C)HODY – Divadelní projekt Létaující divadlo na kolečkách přináší informovanost široké veřejnosti o nadání osob s postižením v oblasti divadelní tvorby.

Nadace Vodafone – Podpora vývoje, dostupnosti a využití nových komunikačních technologií vhodných pro osoby se sluchovým postižením.

III. kategorie – vítěz:

Engelbert Mildner – Za jeho celoživotní obětavou a neúnavnou činnost a úctyhodnou iniciati-

vu v oblasti péče o mentálně postižené.

Další nominovaní:

Marie Grmelová, ředitelka MŠ – Věnuje již několik let mimořádnou aktivitu dětem s respiračním onemocněním. Její záslužná práce s těmito nemocnými dětmi vede ke zlepšení jejich zdravotního a psychického stavu.

Ing. Roman Folvarský – Projekt Ač sedíme, neposedíme – informace pro handicapované cestovatele.

Ludmila Kantoriková – Dlouholetá činnost v rámci libereckého klubu Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR (ARPZPD).

Marta Kovaříková, Poradenské centrum SNN v ČR – Dlouholetá aktivní a nadstandardní spolupráce při zajišťování sociálně aktivizačních služeb pro nedoslýchavé a neslyšící osoby v regionu Uherské Hradiště.

IV. kategorie – vítěz:

Nadězda Rubnerová in memoriam – Při loňských letních povodních neváhala skočit do rozbouřené řeky Ploučnice a obětavě pomohla zachránit volající paní na ortopedickém vozíku. Bohužel ji smetl následný proud vody a utonula.

Další nominovaní:

Zájmové sdružení právnických osob – Petr – Sdružení Petr splnilo sen jednomu muži, který v důsledku své nemoci nemusí zůstat do konce svých dní uzavřen v nemocničním prostředí bez naděje na návrat domů.

Manželé Martina a Ivan Stejskalovi – Obětavost, trpělivost, věrnost a touha pomáhat i přes svůj handicap v Domově sv. Josefa.

Ing. Ladislav Strach – Dlouhodobá odborná aktivita v oblasti bezbariérového řešení staveb.

Leona Kubešová – Založení a vedení integrované skupiny moderního a scénického tance FREEDOM 4.

Patrik Nacher

Pozvánka na výstavu NON-HANDICAP 2010

Vážení čtenáři, ve dnech 20. až 22. dubna se na pražském Výstavišti koná 14. ročník výstavy NON-HANDICAP. Výstava bude probíhat v Průmyslovém paláci souběžně s 32. ročníkem mezinárodního zdravotnického veletrhu PRAGOMEDICA. Komplex veletrhu a výstavy pořádá INCHEBA PRAHA, spol. s r.o., Národní rada osob se zdravotním postižením ČR je v roce 2010 partnerem výstav.

Výstava NON-HANDICAP se specializuje na osoby se zdravotním postižením a je místem setkání výrobců, dovozců a prodejců pomůcek pro osoby se zdravotním postižením, organizací sdružujících tyto osoby a poskytovatelů sociálních služeb.

NRZP ČR v rámci výstavy NON-HANDICAP připraví doprovodný program, který rozšíří její nabídku a bude skýtat aktivní zapojení návštěvníků, praktické ukázky, odborné přednášky, semináře, sociálně právní poradnu, diskuse a setkání. Bude se odehrávat po celou dobu výstavy denně od 10 do 17 hodin u stánku NRZP ČR a v připraveném konferenčním prostoru.

Letošní doprovodný program výstavy bude zahrnovat mimo jiné pozvánku

na 4. ročník filmového festivalu hraných filmů Mental Power Prague Film Festival, která nabídne informace o nadcházejícím ročníku této přehlídky a projekci vítězných filmů předchozího ročníku. Tradičně se představí ukázky výcviku vodičů a asistenčních psů. Doprovodný program se stane i místem setkání členů Asociace pro osobní asistenci. NRZP ČR ve spolupráci s organizacemi osob se zdravotním postižením připravuje na duben do programu výstavy mnoho zajímavého.

Veškeré podrobnosti k výstavě a doprovodnému programu budeme pravidelně aktualizovat na našich stránkách www.nrzp.cz, stejně jako informace o umístění stánku v areálu Výstaviště. Další důležité údaje o výstavě jsou k dispozici na stránkách www.incheba.cz/non-handicap.

Vážení čtenáři, všichni jste srdečně zváni ke stánku Národní rady osob se zdravotním postižením ČR i na doprovodný program výstavy do levého křídla Průmyslového paláce. Těšíme se na shledanou s Vámi! **Pozvánku na výstavu naleznete na další straně.**

Michal Dvořák

NON-HANDICAP

20. - 22. 4. 2010

Výstaviště Praha – Holešovice

Po předložení tohoto kuponu na pokladně získáte
bezplatnou jednodenní vstupenku na komplex
veletrhů PRAGOMEDICA a NON-HANDICAP 2010.

Firma		
Jméno	Příjmení	
Ulice, č.	Město	Podpis/ Razítko
Telefon / GSM	PSC	
E-mail		

Organizátor: INCHEBA PRAHA spol. s r.o., Areál Výstaviště 67, 170 90 Praha 7 • Holešovice • T 220 103 304 • E non-handicap@incheba.cz • W www.incheba.cz/non-handicap
Souhlasím se zařazením do adresní banky odborných návštěvníků veletrhu. Podpisem dávám společnosti INCHEBA PRAHA spol. s r.o. souhlas s tím, aby podle § 7 zákona
č. 480/2004 Sb. mohla využít výše uvedené kontaktní údaje k zaslání svých obchodních sdělení prostřednictvím elektronických prostředků.

INCHEBA
EXPO PRAHA

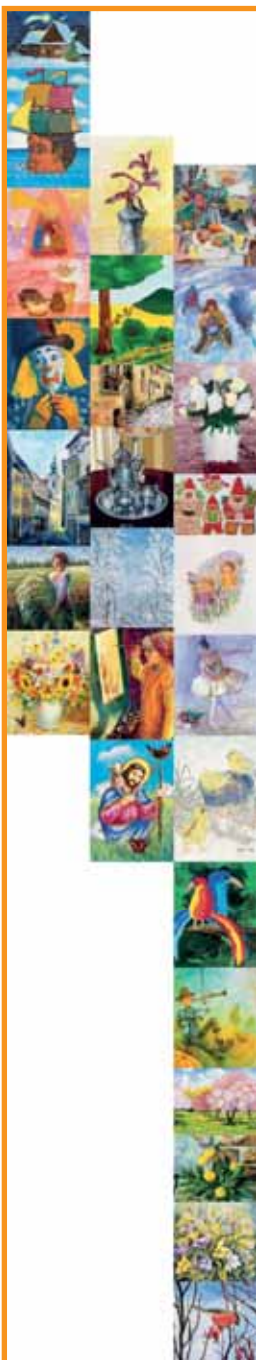
**Máte zájem zvýšit si kvalifikaci nebo se vzdělávat? Jste osoba se zdravotním postižením z Prahy?
Využijte možnosti bezplatných počítačových a jazykových kurzů!**

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND PRAHA & EU: INVESTUJEME DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Národní rada osob se zdravotním postižením ČR díky projektu „Neuzavírejte se mezi čtyři stěny“, financovaného z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu ČR a rozpočtu hl. m. Prahy, nabízí zájemcům z řad osob se zdravotním postižením kurzy anglického jazyka a počítačů. Pro účastníky jsou poskytovány bezplatně. V případě zájmu kontaktujte manažerku projektu Šárku Žezulkovou, tel.: 266 753 434, 736 751 213, e-mail: s.zezulkova@nrzp.cz.

Šárka Žezulková

ZNÁTE TUTO PALETU? JE TO LOGO UMĚLCŮ MALUJÍCÍCH ÚSTY A NOHAMA

Umělci malující ústy a nohama jsou lidé, kteří úrazem, nemocí či vrozenou vadou ztratili tvořivou schopnost rukou. Mnozí z nich jsou upoutáni na lůžko či invalidní vozík. Ve svém každodenním životě jsou závislí na pomoci druhých lidí. Tito lidé se však nevzdali a navzdory svému osudu rozvíjejí svůj umělecký talent a malují neobvyklým způsobem. Štětec vedou ústy nebo nohou. Najdeme je po celém světě, vědí o sobě, jsou členy – nebo stipendisty – Celosvětového sdružení malířů malujících ústy a nohama se sídlem v Lichtenštejnsku. Zakladatelem Sdružení byl pan Erich Stegmann, umělec malující ústy (od svých dvou let byl po nemoci ochrnutý na obě ruce). Byl velmi nadaný a měl velký organizační talent. Sám zpočátku kontaktoval lidi se stejným postižením v různých částech světa. Počet jeho „kolegů“ rostl a dal vzniknout výše jmenovanému Sdružení malířů v roce 1956.

Postupně pod vedením Sdružení vznikala ve více než 40 zemích světa nakladatelství, která v jednotlivých zemích tyto malíře představují veřejnosti. V roce 1993 vznikly nakladatelství i ve střední Evropě – Polsku, Maďarsku a České republice.

Na celém světě znají lidé malíře malující ústy a nohama hlavně z pohlednic – přání. Umělci představují své práce v podobě vánočních a velikonočních přání, přání ke slavnostním příležitostem a v kalendářích.

Sjednocujícím motivem a cílem těchto umělců bylo a zůstává ukázat veřejnosti, že ani člověk s postižením není v životě pasivní, ale tvoří, pracuje dle svých možností jako všichni ostatní lidé. Snaží se v životě prosadit, pro druhé něco vytvořit, být také užitečný.

Nakladatelství, samostatně či se Sdružením, organizují pravidelně výstavy jejich obrazů - obrazů plných optimismu a radosti. Když máme možnost vidět, jak jsou obrazy vytvářeny, většinou si intenzivněji uvědomíme skutečné a pravé hodnoty života.

Na území České republiky práci těchto malířů představuje Nakladatelství UMÚN s.r.o., se sídlem v Liberci. Nakladatelství UMÚN se nezaměřuje jen na malíře malující ústy a nohama, ale kontaktuje i jiné spoluobčany s tělesným postižením. Do své činnosti a práce při přípravě zásilek přednostně zapojuje lidi s postižením. Dává jim zejména příležitost domácí práce, která je jimi velmi vyhledávaná.

Vedle nabídky práce pro lidi s handicapem Nakladatelství UMÚN podporuje některé sociální projekty zaměřené na zlepšování začlenění těchto lidí do běžného života. Jedná se zejména o projekty zaměřené na poskytování osobní asistence a péče pro lidi s postižením. Svými příspěvky Nakladatelství podporuje nákup vozidel se speciální úpravou pro vozíčkáře v Praze i v jiných městech České republiky. V Praze přispívá na provoz bezbariérové dopravy, kterou zabezpečuje Národní rada zdravotně postižených ČR.

Takto Nakladatelství UMÚN naplňuje a uskutečňuje myšlenku, kterou prosazoval zakladatel Sdružení malířů pan A. E. Stegmann již v 50. letech 20. století. Zapojit lidi s postižením dle jejich možnosti do práce a umožnit jim vydělávat peníze vlastním přičiněním.

Potěšte se také vy některými obrázky zmíněných umělců!

Chcete zdarma dostávat noviny SKOK DO REALITY, které vydává Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, přímo do poštovní schránky? Napište na adresu Partyzánská 7, 170 00 Praha 7 nebo na e-mail m.dvorak@nrzp.cz. Noviny vycházejí pětkrát ročně. Čtenářům, kteří je doposud dostávali společně s časopisem Vozíčkář, v roce 2010 již chodit nebudou. Vydavatel časopisu, občanské sdružení Liga vozíčkářů, ukončil k 31. 12. 2009 s NRZP ČR spolupráci a noviny již do časopisu nebude vkládat. Národní rada osob se zdravotním postižením ČR proto vyzývá čtenáře, aby si o Skok do reality napsali na výše uvedené kontakty. Noviny Vám budeme posílat zdarma. Ve své objednávce uveďte kontaktní adresu, na kterou je chcete posílat, a souhlas se zasláním novin na Vaši adresu.

Zapojení osob se zdravotním postižením do informační kampaně k digitalizaci televizního vysílání

Digitalizace se během roku 2009 stala v souvislosti se sledováním televizního vysílání jedním z nejčastěji používaných pojmů. Dnes je to pojem známý, jehož vysvětlení zvládají i školáci. Jejich odpovědi lze shrnout do jediné věty: „Digitalizace znamená více televizních programů ve větší kvalitě a také přes televizi můžeme poslouchat rádio.“ Z praktického pohledu přináší digitalizace i některé nezbytné změny, které musíme akceptovat, přizpůsobit se jim a zařadit potřebné. Teprve pak bude možné si užívat více kvalitních televizních programů. Mezi nezbytné kroky patří například pořízení set-top boxu, tedy zařízení, které převádí pozemní digitální vysílání do formátu, kterému rozumí i starší televizory. V případě, že bydlíme v domě s nájemními byty, je také nutná úprava společné televizní antény, za kterou odpovídá majitel objektu.

V souvislosti s přechodem na digitální televizní vysílání probíhá intenzivní informační kampaň, jejíž páteří jsou bezplatná telefonní infolinka **800 90 60 30** a webové stránky www.digitalne.tv.

Kampaň se také specificky věnuje osobám se zdravotním postižením a lidem žijícím v ústavech sociální péče. Tuto část informační kampaně pro Národní koordináční skupinu (NKS) pro digitalizaci řídí a koordinuje občanské sdružení Trianon Čechy (www.trianoncechy.cz) a vyznaným dílem v kampani vypomáhá také Národní rada osob se zdravotním postižením ČR.

Do informační kampaně pro osoby se zdravotním postižením patří pořádání řady speciálních seminářů a jsou zakládána digitalizační informační střediska. Cílem je zdravotně postiženým přiblížit novou technologii s ukázkami a možnostmi vyzkoušet si zapojení set-top boxu a jeho naladění. Hlavním informačním zdrojem pro osoby se zdravotním postižením jsou speciální internetové stránky www.ozp-digitalne.cz se čtecím modulem a speciální úpravou pro slabozraké, jedná se o tzv. blind friendly web. Na webu jsou informace o termínech seminářů, kontakty na informační střediska, nejčastější dotazy uživatelů, obecné návody na zapojení set-top boxů, termíny vypnutí analogu ve všech městech a obcích v ČR a řada dalších užitečných informací, včetně možnosti přímého zapojení zdravotně postižených do vlastní kampaně. Informační kampaň v roce 2009 probíhala na území Prahy, Středočeského, Plzeňského, Karlovarského a Ústeckého kraje. Všude jsme pořádali semináře a měli zřízena informační střediska, především v poradnách pro uživatele sociálních služeb. V roce 2009 tak bylo uspořádáno celkem 23 seminářů, které navštívilo přes 700 zdravotně postižených osob. Semináře byly speciálně připraveny tak, aby vyhovovaly potřebám zdravotně postižených osob. Proto byly organizovány v bezbariérových prostorách, v případě potřeby s tlumočením do znakového jazyka a s přepisem mluveného slova. V provozu bylo 23 informačních středisek, kam si pro informace a kvůli možnosti zkušebního zapojení set-top boxu přišlo přes 1300 osob. Informační střediska byla zřízena v těchto městech: Praha, Plzeň, Rokycany, Rakovník, Cheb, Karlovy Vary, Sokolov, Chomutov, Louny, Žatec, Kolín, Příbram, Beroun, Benešov, Kutná Hora, Mladá Boleslav, Mělník a Kladno.

Specifikem celé informační kampaně je také možnost přímého zapojení osob se zdravotním postižením. Činnosti informátora předchází podrobné proškolení, složení zkoušek a získání certifikátu. Těto možnosti přivýdělků v roce 2009 využilo cel-

kem 14 lidí, kteří absolvovali školení a úspěšně prošli certifikací. Jejich prostřednictvím bylo bezprostředně informováno dalších téměř 1500 zdravotně postižených osob.

Uvedená struktura informační kampaně vychází z Komplexní analýzy specifických cílových skupin, kterou pro Českou televizi a NKS v roce 2008 zpracovalo občanské sdružení Trianon Čechy. Tato struktura se v průběhu roku 2009 ukázala jako funkční a všechny její prvky byly cílovou skupinou kladně hodnoceny. Proto bude informační kampaň ve stejném duchu pokračovat i v letech 2010 a 2011, kdy by na digitální vysílání mělo přejít téměř celé území České republiky. Pouze v případě Zlínska to bude definitivně až v roce 2012.

S organizací informační kampaně v roce 2009 výrazně pomáhali krajsí koordinátoři NRZP ČR, a proto patří náš upřímný dík zejména Marii Madejové (koordinátora ve Středočeském kraji), Janě Hrdé (Praha), Janě Petrové (Plzeňský kraj) a Jiřině Štočkové (Karlovarský kraj).

Informační kampaň v roce 2010 již začala, a to

v územní oblasti Sušice (podle tzv. Technického plánu přechodu se na digitální vysílání přechází postupně a republika je členěna do 13 územních oblastí), kde jsou od 18. ledna v provozu informační střediska v Klatovech, Sušici, Horažďovicích a Nýrsku. Veškeré podrobnosti, kontakty a termíny seminářů je možné dohledat na již zmíněných internetových stránkách www.ozp-digitalne.cz. Od dubna pak poběží kampaň v územní oblasti České Budějovice a od června v územních oblastech Ústí nad Labem a Brno-město.

Komplexní přehled aktivit v roce 2009 je možné zhlédnout také na videu z tiskové konference (<http://www.ozp-digitalne.cz/video.php>), která se konala na Ministerstvu vnitra 24. listopadu. Vystoupili zde jak národní koordinátor pro digitalizaci a předseda NKS Zdeněk Duspiva, tak autoři tohoto článku.

Jiří Mánek,
Trianon Čechy, o.s.
Jiří Vencl,

ředitel odboru regionálních služeb NRZP ČR

Aktualizované vydání k 1. lednu 2010

Víte, jaká jsou vaše práva? Kniha plná neocenitelných rad.

SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ MINIMUM PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Důchodové pojištění, sociální dávky, sociální služby, příspěvky, náhrady při úrazu nebo nemoci z povolání, daňové a poplatkové úlevy pro OZP, bydlení, odstraňování bariér, zaměstnávání, podnikání a vzdělávání OZP, užitečné kontakty, vzory podání atd.

Cena publikace 100,- Kč + poštovné

Objednávejte na telefonním čísle: 266 753 421
na www.nrzp.cz, e-mailem: nrzp@nrzp.cz
na adrese: NRZP ČR, Partyzánská 7, 170 00 Praha 7

Diverzita, společenská odpovědnost firem a zdravotně postižení

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Jaká témata hýbala českou podnikatelskou scénou v průběhu roku 2009? Zjednodušeně se dá říci, že to byl a stále je nedostatek zakázek, opožděné platby od odběratelů, omezené provozní úvěrování od bank, problémy se zajišťováním cash-flow aj. Za této situace se zdá být otevírání diskuse o diverzitě, Diversity Management, společenské odpovědnosti firem a zaměstnávání OZP spíše pokusem, který je předem odsouzen k nezdaru. Je tomu ale skutečně tak? Hospodářská recese je ze své podstaty cyklickým jevem, který má svůj konec i začátek. Dle nedávno publikované ankety agentury Thomson Reuters se index podnikatelského klimatu v regionu zvýšil na deset bodů z minus sedmi na konci července a podnikatelé jsou poprvé v závěru tohoto roku mírně optimističtí. Firmy, které v době ekonomického útlumu zkoumají všechny nástroje pro lepší efektivitu podnikání, získávají konkurenční výhodu v okamžiku zahájení konjunktury.

Mezi hlavní faktory ovlivňující konkurenceschopnost každého podniku jednoznačně patří kvalifikovaní a loajální zaměstnanci, spokojení zákazníci a další faktory, jež obsahuje koncept „společenské odpovědnosti firem“ (CSR – Corporate Social Responsibility), která se pomalu, ale jistě etabloje na české podnikatelské scéně. Společensky odpovědné firmy dobrovolně integrují sociální, ekologické, ale i další ohledy do své podnikatelské činnosti.

Soustředíme-li se na zaměstnance, můžeme v konceptu CSR narazit na pojmy vzdělávání a rozvoj, rovné příležitosti, rozmanitost na pracovišti a další. Posledně jmenovaný termín je překladem pojmu „diversity“, což je koncept, jehož cílem je vytvořit ve společnosti (jak v podnikatelské, tak nepodnikatelské sféře) takové podmínky, které umožní všem lidem bez ohledu na jejich odlišnosti plně rozvinout jejich osobní potenciál. Tato oblast nebyvá vždy v rámci konceptu CSR zdůrazňována, přestože tvoří předpoklad úspěšnosti konceptu společensky odpovědné firmy a mohla by pozitivně působit na zaměstnanost zdravotně znevýhodněných osob.

Největší minoritu ohroženou sociálním vyloučením a znevýhodněním na trhu práce představují osoby se zdravotním postižením (OZP). Jen pro představu: k červnu 2009 činil celkový počet evidovaných uchazečů o zaměstnání 452 799, z nichž 64 045 bylo OZP. Počet nabízených volných míst činil 48 254, z toho pro OZP pouze 2 065, což představuje 31 OZP uchazečů na jedno volné pracovní místo pro OZP. Situace pro OZP tedy nevyznívá nijak pozitivně a právě prosazování diverzity – přesněji diverzitních standardů chování vůči OZP na pracovišti, spolu se zvyšováním informovanosti o specifikách OZP na trhu práce a odbouráváním přetrvávajících mýtů majoritní veřejnosti o využívání OZP na trhu práce by mohlo situaci zlepšit.

Občané se zdravotním postižením se setkávají při vzájemném kontaktu s ostatními s řadou problémů. Potřeby lidí s postižením jsou ve svém základu zcela identické s potřebami osob bez postižení, tj. zvládnutí všech potřeb při zachová-

ní důstojné pozice na principu partnerství. Lidé se zdravotním postižením mají tuto pozici často znesnadněnou tím, že postižení je zvykově vnímáno převážně (a zejména) jako synonymum pojmů „absolutní závislost, nemožnost“, nebo dokonce „neschopnost“. Tomu mnohdy odpovídají přístupy a postoje veřejnosti. Zásadní problém při komunikaci se zdravotně postiženými občany tedy nespočívá v tom, že by se k nim mělo přistupovat stejně jako k ostatním lidem. Různé typy zdravotního postižení vyžadují specifický přístup, který musí zohlednit potřeby a možnosti zdravotně postiženého občana a současně respektovat jeho lidskou důstojnost. Znalosti zásad a techniky vlastní komunikace s těmito občany jsou u zaměstnavatelů obvykle velmi malé nebo vůbec žádné. Na obou stranách přitom existují bariéry k prolomení tohoto stavu. Zdravotně postižený se v neznámém prostředí obvykle bojí říci, že potřebuje něco jiného či trochu jinak než ostatní, a zaměstnavatel neví, jak se zeptat nebo reagovat na jeho specifické potřeby.

Mezi základní příčiny tohoto stavu patří:

Nedostatek informací

- kde a jak hledat vhodné kandidáty z řad OZP na volná pracovní místa
- jakou konkrétní pracovní pozici nabízet lidem s různými typy zdravotního postižení
- jak optimálně využít jejich pracovní potenciál

Bariéry v komunikaci

- jak správně komunikovat s nevidomými, neslyšícími a tělesně postiženými uchazeči, resp. zaměstnanci
- jak minimalizovat omezené pracovní a komunikační možnosti OZP využitím kompenzačních pomůcek (jejich typy, účinnost, podmínky aplikace) a úpravami pracoviště

Nevyužívání zákonných opatření na podporu zaměstnávání OZP

- zákonná podpora zaměstnávání OZP nemá dostatečně motivační účinek a nepomáhá situaci v zaměstnávání OZP výrazněji zlepšovat

Dlouholetá tabuizace postavení OZP ve společnosti

- přetrvávající názor majoritní společnosti, že OZP je nutno „nějak“ tolerovat. Že jejich případné zaměstnání je pro organizace zákonem stanovenou povinností, která nemůže přinést zaměstnavatelům žádný konkrétní užitek

Jako možnosti řešení současné situace se nabízí

- Řešení projektu OP LZZ „Diverzita pro OZP“, který si klade za cíl zlepšit postavení osob se zdravotním postižením na trhu práce v ČR prostřednictvím:

PR, marketingu a popularizace příkladů dobré praxe

- shromáždění informací a zkušeností o způsobech efektivního řešení problémů zaměstnatel-

nosti OZP na trhu práce ve vybraných zemích EU (zejména v Rakousku a Německu)

- seznámení zaměstnavatelů i zaměstnanců s jednotlivými typy zdravotního postižení a jejich specifiky
- popularizace příkladů dobré praxe se zaměstnáváním OZP s cílem:
 - postupné pozitivní změny v rovnoprávném akceptování OZP majoritní společností postupně změny chápání majoritní společnosti směrem k společenské odpovědnosti firem při zaměstnávání OZP
 - postupných pozitivních změn v zaměstnávání OZP jako standardního postupu na trhu práce v ČR

Vytvoření a šíření nových produktů

- vytvoření metodiky pro využívání principů diverzity a konceptu Diversity Management a Diversity Score Cards v českých podmínkách
- kompetence pro OZP – vytvoření prakticky využitelných produktů / tréninkových programů pro proškolení zaměstnavatelů i zaměstnanců v oblasti zásad správné komunikace s osobami se zrakovým, sluchovým a tělesným postižením
- zpracování modelových situací názorně ukazujících praktické používání zásad správné komunikace s OZP včetně nejčastějších chyb, kterých se při zaměstnávání OZP lze dopustit
- vytvoření typových pracovních pozic vhodných pro zaměstnávání osob s jednotlivými stupni postižení v rámci zrakového, sluchového a tělesného handicapu

S cílem přispět k řešení problematiky zaměstnávání OZP bylo založeno partnerství organizací s mezinárodní účastí, které realizuje projekt s názvem „Diverzita pro OZP“. Projekt se soustřeďuje na tzv. Diversity management, což je zjednodušeně proces vedoucí k diverzitě na pracovišti. Je to jak proces změny konceptu řízení, který ovlivňuje celou kulturu organizace, tak i nástroj vedení organizace, který jako souhrn opatření vede k akceptaci, respektu a využívání pozitivního přínosu odlišností pracovníků dané organizace.

V dnešní ekonomické situaci si firmy, které se s konceptem Diversity Management setkají, budou pravděpodobně klást tyto otázky:

Co to je diverzita, k čemu to je dobré, co mi přinese a kolik stojí. Teprve potom se budou zajímat o to, jak se zavádí, používá a šíří. Odpovědi na tyto otázky a vytvářené produkty, napomáhající diverzitu do organizace implementovat, bude možné postupně nacházet na webové stránce <http://www.diverzitaproozp.cz/>.

Václav Krása
předseda Národní rady osob se zdravotním
postižením ČR

Tomáš Sokolovský
koordinátor projektu Diverzita pro OZP
Centrum vizualizace a interaktivity vzdělávání

Masarykova univerzita v Brně zvyšuje přístupnost studia pro studenty se sluchovým postižením

Masarykova univerzita v Brně zahájila v červnu 2009 projekt s názvem „Universal learning design – inovace interpretačních a komunikačních služeb“. Projekt je financovaný Evropským sociálním fondem a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Cílem projektu je uplatnit ve výukových materiálech akreditovaných oborů na Masarykově univerzitě a spolupracujících školách standardy označované universal learning design v oblasti dotýkající se zájmů osob se sluchovým postižením, a tím docílit vyšší přístupnosti inovovaných oborů pro tuto cílovou skupinu, než je dosud možné.

Cílovou skupinu projektu tvoří osoby zajišťující servis pro jedince se specifickými nároky, procházející studiem nebo samotní vyučující.

Cíle budou dosaženy pomocí těchto prostředků:

- vytvoření **centra českého znakového jazyka** a tlumočnictví na MU včetně kurzů pro akademickou veřejnost
- vytvoření **slovníku českého znakového jazyka online** a knihovny videomateriálů pro vysokoškolské mluvčí českého znakového jazyka
- vytvoření **centra dostupných asistivních technologií** pro studenty a odborné pracovníky se sluchovým postižením a omezenou komunikační schopností
- rozvoj **dispečinku tlumočnictví českého znakového jazyka** a souvisejících servisních služeb in situ i online
- vytvoření **diagnostického centra specifických poruch učení** pro vysokoškolské studenty včetně psychologického, logopedického a technologického servisu
- **poradenství a specifická odborná výuka**

studentů s těžkým sluchovým, dyslektickým a dysgrafickým postižením

Partneři projektu:

AWI FILM

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka
Národní rada osob se zdravotním postižením ČR
Trojrozměr – Brněnské centrum českého znakového jazyka

Univerzita Palackého v Olomouci
Západočeská univerzita v Plzni

Více informací naleznete na webových stránkách projektu: www.teiresias.muni.cz/comin/.

Šárka Žežulková

koordinátorka projektu za NRZP ČR

Představujeme členské organizace NRZP ČR

ASISTENCE, o.s.,
V Pevnosti 4, 128 41 Praha 2
www.asistence.org,
www.facebook.com/Asistence
stredisko@asistence.org
241 404 130

SPOLU Olomouc
Dolní náměstí 38, 772 00 Olomouc
www.spoluolomouc.cz
spolu@volny.cz
585 228 686
585 237 195

DOMOV PRO MNE, o.s.
Kounicova 42, 602 00 Brno,
Poděbradova 8/7, 612 00 Brno
www.domovpromne.cz
domovdomov@domovpromne.cz
541 245 664

S paní Vlastou Stupkovou jsme se potkaly před lety, když s osobní asistencí v Jedličkově ústavu pro děti s kombinovaným postižením začínala. Vysvětlovala mi tenkrát, kolik toho děti s jakýmkoliv postižením zvládnou, když mají příležitost rozvinout pod odborným vedením své schopnosti, jak se postupně dokážou nejen postarat o sebe, ale někteří i pracovat.

Od té doby už touto službou prošlo mnoho lidí, a já jsem měla to štěstí, že jsem jednoho z nich poznala zblízka. Michala objevili jeho adoptivní rodiče v jeho třech letech v dětském domově. Měl kombinované postižení, nemluvil, nechodil, ba ani neseděl. Po několika letech (a operacích) chodí, ano i běhá, a jezdí na tříkolce. Mluví dvěma jazyky, protože jezdí za nevlastní sestrou do Británie. Má pravidelnou práci na benzínové čerpací stanici, kde svou angličtinu uplatní. Umí všechny domácí práce, dopravuje se sám po městě a je se zcela nepatrným dohledem soběstačný.

V areálu bývalého Jedličkova ústavu je vlastně několik organizací, jmenují se Centrum služeb Vyšehrad. Poskytují dětem, mládeži i dospělým s tělesným, mentálním a kombinovaným postižením služby. Agentura Asistence, o.s., má 58 členů a je jednou z nich. Avšak v agentuře nejde jen o osobní asistenci, zahrnuje také Středisko pro tranzitní program a Centrum pro pracovní rehabilitaci. Tyto služby na sebe vzájemně navazují a podporují osobnost, samostatnost a začlenění okolo stovky uživatelů do společnosti. Veškerá činnost je financována z grantů státní správy a samospráv a z darů.

V poslední době je o Asistenci slyšet i v souvislosti s aktivitami spojenými s přístupností (či spíše nepřístupností) veřejné dopravy v Praze. Několik let již běží projekt „Jedeme v tom s vámi“, ve kterém nabízí obyvatelům Prahy, aby si zkusili jet z domova do zaměstnání nebo do školy veřejnou dopravou na vozíku. Zástupce Asistence, o.s., Michal Prager se výsledkem výzvy „Za MHD přístupnou“, kterou podepsalo více než 10 000 obyvatel Prahy, stal předsedou pracovní skupiny magistrátu Pro Prahu bezbariérovou a otevřenou.

Občanské sdružení SPOLU Olomouc má 23 členů a podporu lidem s mentálním postižením nabízí od roku 1995. V současné době poskytuje prostřednictvím Střediska podpory integrace (SPI) a Agentury podporovaného zaměstnávání (APZ) tři sociální služby. Služby Osobní asistence a Sociální rehabilitace metodou podporovaného zaměstnávání a Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením umožňují 135 lidem se zdravotním, primárně mentálním postižením ve věku od 7 do 64 let v olomouckém regionu žít a seberealizovat se v běžných životních podmínkách obvyklých pro jejich vrstevníky.

Petra Solovská, pracovnice SPI, vypráví: „Petra je dospělá žena, která bydlí v Olomouci, zatímco její rodiče žijí v malé vesnici několik desítek kilometrů daleko. Petra si s nimi chtěla občas telefonovat, ale neuměla to a neměla ani svůj vlastní mobilní telefon. S nácivkem telefonování začala v rámci služby Osobní asistence, kdy jí naše organizace zapůjčila mobilní telefon. Asistentka jí postupnými kroky naučila, jak telefon ovládat, a jakmile si Petra základní dovednosti osvojila, zakoupila si s podporou asistentky svůj. Současně s ní si koupili mobilní telefon i její rodiče. A teď už Petře stačí jen vytočit číslo a slyší své blízké, kdykoli chce.“

Pracovníci SPOLU Olomouc organizují pro uživatele služeb také besedy a informační panely, vydávají letáky atp. SPI i APZ poskytují odborné praxe studentům Pedagogické fakulty Univerzity Palackého Olomouc a vyšších odborných škol. Laická i odborná veřejnost má prostor pro setkávání s lidmi se zdravotním postižením na festivalu Fimfárum, na výstavách a na divadelních vystoupeních, která pravidelně představují dovednosti lidí s mentálním postižením.

Služby SPOLU Olomouc jsou financovány podobně jako u jiných nestátních neziskových organizací z více zdrojů, tzn. z dotací ze státního rozpočtu a z rozpočtů místních samospráv, z grantů nadačních fondů a EU, z úhrad uživatelů služeb, ze sponzorských darů a z výzev vlastních fundraisingových aktivit.

Anna byla studentkou prvního ročníku Masarykovy univerzity, když při autonehodě utrpěla rozsáhlé poranění mozku. Její maminka se o sdružení dozvěděla z internetu a to jí už přibližně rok poskytuje odlehčovací služby. Díky tomu se maminka mohla vrátit do práce alespoň na částečný úvazek. Anna si asistentky oblíbila a chodí s nimi na výlety, jezdí do Brna a navštěvuje výstavy a divadla a také se společně učí.

Sdružení pomáhá lidem se zdravotním postižením z Brna a okolí žít běžným způsobem života. Pomáhá jim překonávat bariéry, aby mohli studovat, pracovat, starat se o svou rodinu a domácnost a věnovat se svým koníčkům stejně jako jejich zdraví vrstevníci. Poskytuje osobní asistenci osobám s tělesným postižením od 3 do 65 let a odlehčovací služby osobám s tělesným, mentálním či kombinovaným postižením.

„Je nás 11 členů sdružení,“ říká jeho zakladatel Libor Doležal, „a máme 45 uživatelů obou sociálních služeb. Také pořádáme rekondiční pobyty, jichž se zúčastňuje 35 klientů ročně, a další společné akce.“

Peníze na fungování organizace má sdružení jednak z dotací, jednak z brněnské regionální sbírky s názvem Doma je doma, při které prodávají vlastní pohlednice za dobrovolný příspěvek. Taková finanční podpora je pro neziskové organizace nutná, neboť klienti mohou do organizace svými platbami donést zhruba jen polovinu částky, jež je potřebná na úhradu hodiny služby, a dotace nestačí. Takže každý, kdo si koupí takový pohled, potěší nejen sebe a toho, komu ho pošle, ale také pomůže Anně, její rodině a všem dalším klientům.

Jana Hrdá

Pojmy, nebo dojmy?

Jistý nejmenovaný politik přečetl projev. Spíš jej překoktal, bylo vidět, že mu to někdo napsal a politik jaksí neměl čas se s tím seznámit, natož nad tím porozmýšlet. To nic neměnilo na tom, že projev byl výborný. Pojednával o tom, že lidé se zdravotním postižením si přejí, aby se o nich mluvilo jako o lidech. Aby je nikdo nedegradoval jen na jejich problém a nehovořil o nich pouze jako o „těch postižených“. A potom moderátorka účastně projevila svůj obdiv, že politik přes nedostatek času přijel na akci, kterou pořádá Národní rada osob se zdravotním postižením ČR. „Máte pravdu,“ rozhodil skromně pažemi politik, „ale oni nás ty postižený taky potřebují...“

Od mrzáka k osobě se zdravotním postižením.

Asi nikdo již dnes neoznačí třeba člověka s berlemi za mrzáka. A přece doktor Jedlička i prezident Masaryk byli členy Spolku pro léčbu a výchovu mrzáčků v Čechách a zejména doktor Jedlička se o ně staral s obětavou péčí. **Obsah, který pojímům dáváme, se někdy časem posouvá.** A znamenají-li dokonce samy o sobě něco nepřilíš lichotivého, takový posun se přímo nabízí.

Po dříve oficiálně akceptovaném pojmenování mrzák přišel invalida. **V naší legislativě se drží dodnes.** Setkáváme se tak s invalidním důchodem, s průkazkou pro invalidy či s kompenzačními pomůckami pro ně. Invalidus znamená v latině nesilný, slabý a zajisté to vystihuje podstatu mnohých omezení, která nositelé zdravotních postižení mají, stejně jako slovo nemocný. Jenomže jak šel čas, významy „neschopný a nemožný“, jež se ke slovu invalidní vztahují, nabyly vrchu. A tak sice lze souhlasit s tím, že můj důchod je invalidní, avšak s tím, že také můj elektrický vozík je invalidní, již méně. Většinou totiž funguje bezchybně. A ožívá-li se na nádraží hlášení, že vlak má připojený vagón pro invalidy, leckdo z nás kroutí pohoršeně hlavou.

Nyní se používá termín osoba se zdravotním postižením. Ale **je nutné se vyhýbat slovu „postižený“, stojí-li samo o sobě**, jelikož tak v centru pozornosti není člověk jako svébytná bytost, ale bere se pouze z hlediska jeho postižení. Je nepřipustné vidět omezení jako hlavní charakteristiku jedince. Také člověk na vozíčku či třeba s potížemi se sluchem je člověk na prvním místě. Doporučuje se používat spojení „člověk (osoba, občan, jedinec atp.) s postižením“. Občan s mentálním, smyslovým či tělesným postižením atd. **To „s“ je tam důležité.**

Nemoc, postižení a handicap

V průběhu věků byl člověk se zdravotním postižením vnímán jako někdo, kdo má především zdravotní problém. Avšak již v minulém století jsme si začali uvědomovat, že zdravotní postižení **není pouze medicínská záležitost**, vždyť jako takové není léčitelné, ale že s sebou **přináší především sociální důsledky**. Mnohý z nás sice nespátří lékaře i několik let, leč musí každodenně řešit potíže s bariérami, vzděláváním, zaměstnáváním, bydlením, dopravou, sociálními službami atd.

Světová zdravotnická organizace (World Health Organization – WHO) v roce 1980 zavedla definice, jež mají pomoci **rozlíšit následující pojmy**. Nemoc nebo také porucha (impairment) znamená ztrátu nebo abnormalitu psychické, tělesné nebo anatomické struktury. Zjednodušeně se dá říci, že je to **léčitelná** porucha orgánu nebo jeho funkce.

Oproti tomu zdravotní postižení (disability) je **neléčitelná** porucha, nemoc či omezení, z nichž vyplývá neschopnost vykonávat kvůli poruše orgánu nebo jeho funkce činnost způsobem, který je považován pro člověka za běžný. Jak se projeví tato omezení na aktivitě jednotlivce, záleží jednak na něm samém, jednak na prostředí, jež ho obklopuje.

Zejména novináři, ale i jiní lidé, ba dokonce odborníci pracující v naší branži používají v souvislosti se zdravotním postižením termín handicap. Považují toto cizí slovo (snad právě protože je cizí) za méně diskriminující. Ale používat je jako synonymum ke zdravotnímu postižení je nesmysl. Podle WHO je totiž handicap **důsledek** omezení plynoucí z nemoci nebo zdravotního postižení, které se projevuje v ne/způsobilosti zapojení osob se zdravotním postižením do společnosti. Je to tedy vlastně **vyločení ze společnosti**. Každý nemocný člověk nebo člověk se zdravotním po-

stižením nemusí trpět handicapem. Je-li začleněn, či dokonce zapojen do společnosti, není nikterak handicapovaný. Možnost jeho integrace či inkluze je závislá na rozsahu pomoci a podmínkách, v nichž tento jedinec žije, jakož i na jeho charakteru.

Pojmenování nás mohou poškodit

A to nejen ta míněná jako hanlivá, ale i ta rádoby jemná, něžná, hladící. Občas slyšíme například, že člověk má potíže s učením, namísto toho, že má mentální postižení. U dítěte to člověk očekává, ale u mužů a žen? A přece i dospělí lidé mívají mentální postižení a tento termín se razi také pro ně. Ostatně nějaké potíže s učením má každý. Já třeba s matematikou. Ale mentální postižení nemám. Je to stejně nesmyslné **pokřivení skutečnosti**, jako když se říká o otlé dámě, že je silná. Jenomže ona má nadbytečná kila, a nikoliv schopnost překonávat věci, k nimž je potřebná tělesná energie. Kdybychom od ní očekávali, že nám pomůže vzeprít břemeno, byli bychom zklamáni. Stejně tak člověk s mentálním postižením má potíže v širší oblasti než jen v učení. A ty je nezbytné řešit. Jistě by nebylo moudré se řídit výše uvedeným pojmenováním.

Další eufemismus, jenž se často používá, praví, že osoby se zdravotním postižením jsou lidé se zvláštními potřebami. Není tomu tak! Zkoumala jsem to, vyptávala jsem se a věřte, nevěřte, i osoby se zdravotním postižením potřebují stejně jako zdraví lidé potravu, teplo, pohyb atp., tedy **uspokojovat biologické potřeby a rovněž tak psychologické a společenské**. I oni touží například po bezpečí, uznání a zábavě. Milují a chtějí být milováni. Seberealizace je pro ně důležitá. Rozdíl je v tom, že tyto **stejně potřeby** musí často **uspokojovat jiným způsobem** než člověk bez postižení. Tak se třeba já pohybuji vedle své kráčejší osobní asistentky na elektrickém vozíku. A pokud nás nezastaví schody nebo jiná pro vozík nepřekonatelná překážka, dostaneme se tam, kam máme namířeno, obě.

Eufemismy, které se v souvislosti s osobami se zdravotním postižením používají, **jsou zavádějící**. Vedou často k názoru, že tyto lidé chtějí něco neobvyklého nebo nadstandardního, a tudíž že jejich nároky jsou nelegitimní. Nejhorší z termínů, jenž je dosud součástí legislativy, je pojem výhody. A to dokonce mimořádné! Máme údajně výhody třeba v tom, že máme nárok na vyhrazené místo k sedění, přednost při osobním projednávání záležitostí na úřadech, bezplatnou či zlevněnou dopravu pro nás, případně pro průvodce.

Zamysleme se nad tím: Potřebuje nezbytně člověk bez postižení sedět v tramvaji? Dělá mu problém na úřadech čekat, protože má spasmu (křeče), v neznámém prostředí nerozumí zvukům kolem sebe, protože nevidí, a neví tudíž, zda ho něco neohrožuje? Platí tlumočnicka do znakové řeči od hodiny? Musí mít průvodce či osobního asistenta? Jistě dojdeme k závěru, že **bez toho se zdravý člověk obejde, zatímco pro člověka s různými typy zdravotního postižení jsou tyto věci nezbytnou podmínkou k tomu, aby vůbec něco mohl**. Tak v čem tkví ty výhody?

Výhody to nejsou, je to vyrovnání, kompenzace postižení. Nicméně již pojmenování ovlivňuje náš náhled na věci, a tak je důležité, abychom je nazývali správně. Je totiž rozdíl, zda nejen my, ale i veřejnost bere **uspokojování našich potřeb jako adekvátní**, zda uznává, že **naše nároky jsou oprávněné**. Potom je totiž větší pravděpodobnost, že neuslyšíme výroky jako: „Co by ještě chtěli, vždyť mají spousty výhod, mají se lépe než já!“

Humor je koření života

Svět není černobílý, náš život není jen zápas a někdy je právě na těch názvech postižení vidět, že se mu dokážeme i zasmát. Neznamená to, že bychom sami sebe nebo sebe navzájem nebrali vážně, nýbrž že nás naše postižení nepřemáhají. A tak někteří lidé, kteří mají potíže se zrakem, si důvěrně mezi sebou říkají „zrakáči“, ti se sluchem „slucháči“ a ti na vozíku „kvadrouši, zajíčci či habří“. Ale neznámé lidi se zdravotním postižením bych takto neoslovovala!

Jana Hrdá

vydavatel: Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, Partyzánská 1/7, 170 00 Praha 7, telefon: +420 266 753 421, fax: +420 266 753 420, e-mail: nrzp@nrzp.cz | odpovědný redaktor: Jan Khol (khol@seznam.cz) | redakční okruh: Václav Krása (v.krása@nrzp.cz), Patrik Nacher (patrik.nacher@seznam.cz), Jan Hutař (j.hutar@nrzp.cz), Jana Hrdá (janahrda@centrum.cz), Michal Dvořák (m.dvorak@nrzp.cz) | vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR, zapsáno do evidence periodického tisku pod číslem MK ČR E 13338 | vydáváno za finanční podpory Úřadu vlády České republiky | neprodejné | zveřejněné názory nemusejí být v souladu s míněním redakce, ručí za ně autoři článků